

Matti Luostarinen

Hybridiyhteiskunnasta illuusioyhteiskuntaan

Natura nihil agit frustra - Luonto ei tee mitään turhaan

Hybridiyhteiskunnasta illuusio- yhteiskuntaan

Natura nihil agit frustra - Luonto ei tee mitään turhaan

Matti Luostarinen

Hybridiyhteiskunnasta illuusioyhteiskuntaan

Natura nihil agit frustra - Luonto ei tee mitään turhaan

Cluster Articles, Jan - Feb 2024

Kuvitettu laitos

© 2024 Matti Luostarinen

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-7110-5

Kansijakuvat: Vellu Luostarinen / robotiikka

Toimitus ja taitto: Outi Huhtala

www.clusterart.org

Sisällys

Esipuhe	5
Menneitä muistellen – Alea lacta Est	10
Paluu vuosikymmenen taakse ja tapaninpäivään	22
Presidentillisen viran täyttämisen avainosaaminen 01.01.2024	51
Innovaatiopolitiikalle suunnan muutos 03.01.2024	70
Portaittain etenevä tutkimus ja sen media-anti 05.01.2024	91
Loppiaisena 06.01.2024	102
Ilmastomuutoksen kaaos pakkasen puremana 07.01.2024	119
Siunatusta hulluudesta kirottuun 09.01.2024	131
Siunatusta hulluudesta kohti kirottua hulluutta 09.01.2024	135
Kirjailijaelämää 12.01.2024	151
Vonkalemiesten vaalit ja Jemenin kriisi 13.01.2024	161
Narsismi ja valta - poliittiset liikkeet 15.01.2024	169
Mitä kerran on ollut, sitä vastakin on 18.01. 2024	189
Sosiaalisen median sekä tekoälyn yhteiskunnallinen dilemma 19.01.2024	203
Enteet, utopiat, dystopiat 22.01.2024	223
Hybridiyhteiskunnasta illuusioyhteiskuntaan 24.01.2024	234
Klusteriteoria, klusteritaide, taiteen klusteri 25.01.2024	248
Vainojen uhrien muistopäivä 27.01.2024	269
Viimeiset ohjeet miten valita maallemme presidentti 27.01.2024	276
On aika lähteä vaaliurnille 28.01.2024	287
Vivas Rex et Regina! 30.01.2024	302
Presidentinvaalien toinen kierros 2024 01.02.2024	308
Kynttilänpäivästä saamelaisten kansallispäivään 06.02.2024	316
Hyvää kynttilänpäivää – Runebergin päivää 02.02.2024	322
Maailman onnellisin maa ja sen vaalit 05.02.2024	337
Saamelaisten kansallispäivää muistaen 06.02.2024	351
Etelä-Amerikan rannikolta Suomen vaaleihin 07.02.2024	364
Mikä ihmeen Bulevardi Lainan päivänä 08.02.2024	376

Laskiaissunnuntain vaalit 10.02.2024.....	394
Laskiaissunnuntai – vaalipäivä 11.02.2024	402
Yksilön ja yhteisön väliseen rinnakkaiseloon 11.02.2024	417
Neljä kertomusta ystävänpäivästä 14.02.2024	422
Blogiartikkelini numero 2000 15.02.2024	439
Lähdeluettelo	455
Kuvat.....	467

Esipuhe

Nicolaus Notabene on kirjoittanut Kirkegaardin esipuheen kirjaan, jota ei ole vielä edes aloitettu. Lähtötilanne on siten toinen kuin omalla kohdallani, jolloin kirja on jo esipuhetta vaille valmis. Lainaamani kirjailija on kuitenkin kokenut olevansa valmis kirjoittamaan juuri esipuheen ilman itse kirjaan liittyvää yhtymäkohtaa tai siltaa. Nimeksi hän on antanut esipuheelleen Kirkegaardin esipuhe. Linaan sitä hieman:

”Kirjailija kuvaa esipuheen seremonialliseksi tapahtumaksi, jolloin sen yhtymäkohta itse kirjaan ei ole erityisen merkityksellinen. Kirjoittajaa lainaten esipuhe on tuolloin ikään kuin vire. Esipuheen kirjoittaminen on kuin viikatteen teroittamista, kuin kitaran virittämistä, kuin lapsen kanssa puhumista, kuin ikkunasta ulos sylkäisemistä. Ei tiedä, kuinka tulee käymään, sitä joutuu halun valtaan, ja se on halu uskomattomasti vapista tuotteliaisuuden tunnelmissa, halu kirjoittaa esipuhe, ja tällainen halu koetaan sub noctem susurri. Esipuheen kirjoittaminen on kuin soittaisi ovikelloa pilan päiten; kuin kävelisi nuoren tytön ikkunan ohi katukiviä katsellen, kuin hui-toisi keppiään ilmassa tuulen perään, kuin heiluttaisi hattuaan, vaikkei tervehdi ke-tään. Esipuheen kirjoittaminen on kuin olisi tehnyt jotakin, joka oikeuttaa vaatimaan hieman huomiota; kuin omallatunnolla olisi jotakin, joka koettelee uskollisuutta; kuin kutsuisi tanssiin, itseään liikuttamattaankin, kuin kannustaisi vasemmalla pohkeel-la, kiristäisi ohjaksia oikealle ja kuulisi ratsun sanovan: Pst, ja itse haistattaisi pitkät koko maailmalle; se on kuin olisi mukana saattamatta lainkaan aavistaa olevansa mukana, kuin seisoi Valbyn mäellä villiä katselemassa. Esipuheen kirjoitta-minen on kuin olisi saapunut päivävaunulla ensimmäiselle asemalle, pysyttelisi pimeässä kopissa, aavistaen, mitä ulkona tulee näkymään, näkisi portin ja sen myötä taivaan avattuna, katselisi maantietä, jolla iäti on enemmän edessään, sil-mäilisi metsän odottavia salaisuuksia, polun viettelevää katoamista; kuulisi posti-torven äänen ja kaiun vihjailevan kutsun, kuulisi ajurin lujan maiskauksen ja met-sän hämmentyneen toiston ja matkustajien hilpeät keskustelut. Esipuheen kirjoit-taminen on kuin olisi saapunut perille, seisoi viihtyisässä tuvassa, tervehtisi kai-hon kaivattua hahmoa, istuisi kiikkutuolissa, täyttäisi piipun, sytyttäisi sen – ja olisi niin loputtoman paljon, mistä keskenään keskustella. Esipuheen kirjoittaminen on kuin huomaisi olevansa parhaillaan rakastumassa, sielu suloisesti rauhattomana, arvoitus annettuna, jokainen tapahtuma vihjeenä selityksestä. Esipuheen kirjoitta-minen on kuin taivuttaisi jasmiinimajan oksat sivuun ja näkisi hänet, joka istuu pii-lossa: rakkaimpani. Sellaista, oi! sellaista on esipuheen kirjoittaminen –entä millai-nen on hän, joka sen kirjoittaa?”

Olen kirjoittanut Kirkegaardista vuosikymmenten takaa ja Nicolaus Notabenen ni-men liittäminen edellä kuvattuun tekstiin on havaintona ja valintana kiintoisampi kuin itse esipuheen sisällön ja merkityksen ymmärtäminen ilman sitä edeltävää kirjan tekstiä. Kirkegaardin lainaaminen tuo samalla mieleeni myös lukioni äidinkie-len tunnit ja kirkkohistorian, jolloin jouduimme kirjoittamaan esitelmiä henkilöistä, joista juuri Kirkegaard osuin omalle kohdalleni. Tosin myöhemmin sitten uudelleen akateemisia virkoja hoitaneenakin. Näin mielikuva Kirkegaardista syntyi luetuin

tekstin kautta sekä niistä kirjoista, joissa kyseistä henkilöä oli arvioitu muutenkin kuin vain hänen kirjoitustensa kautta tuomiten.

Se että lainasin esipuheessani kirjoittamattoman kirjan esipuheen synnyttämiä mielialoja ja kirjailijan alkamattoman työn tuskaa savolaiseen tyyliin ”aloittamista vaille valmis”, minua kiehtoi juuri Kirkegaardin nimen liittäminen tuohon tekstiin ja sen sisältöön. Ei sellainen ole edes oikein tuntemieni savolaisten kirjoittajien hengenlentoa. Kultivoitunut on tällainen kirjoittaja.

Olen päättänyt nyt kirjani lukuun, jossa esittelen lyhyesti 2000 viimeisintä artikkeliani ja noin kolmekymmentä kirjaa kirjoitettuna 2000-luvun toiselle vuosikymmenelle jo siirryttäessä. Tämän kirjan artikkelit taustoittuvat toki noiden kirjojen ohella koko muuhun tuotantooni, enkä menisi mainitsemaan tässä yhteydessä yhdenkään minua nimekkäämmän ja lähellekään kirkkohistoriaan liittyvän henkilön nimeä. Oma aikamme kun poikkeaa robotteineen ja algoritmeineen sekä monitieteisen tutkimuksen tuotteineen niin rajulla tavalla keskiaikaisen kirkon ja sen kulttuurin tuottamien kirkonisien kielestä ja tuotannosta. Niinpä eräs näkyvimmistä kirjani tekstin ja kuvien synnyn problematiikasta syntyykin tämän, etenkin tekoälyksi kutsutun algoritmisen tieteen tuottamaan tuskaan rinnastettaessa sitä edelleen perinteiseen kirjallisuuteemme.

Japanissa kirjallisuuden näkyvin ja arvostetuin palkinto jaettiin kirjailijalle, naiselle, jonka tuotannosta melkoinen osa on laadittu yhteistyössä robotiikan ja tekoälyn kanssa. Suomea on aiemmin kuvattu Euroopan Japaniksi, siellä usein vierailleena ja pohtiessamme tiedepuistojemme nykytilaa tai lyhyttä historiaa, kirjoittamaani agropolis strategiaa aikaan esitellen, vertailemme heidän tapaansa käynnistää mittavat teknopolis ohjelmansa kilpailun ja kilvoittelun avulla, hylkäämällä vanhat suuret yliopistokampukset prosessin ulkopuolelle, oli kiehtovaa aikaa 1990-luvun alussa. Se että kirjoittamani ”Agropolis Strategy” levisikin sitten globaalisti kaikille mantereille AURP:n ja IASP:n jäsenistön toimesta, oli odotettu innovaation diffuusion ja siis leviävä ilmiö.

Niinpä kun minua myöhemmin kutsuttiin näihin tieteen pyhättöihin tutustumaan sekä yhteisiin kongresseihimme, jopa juhlapuhujaksikin Etelä-Amerikassa ja myöhemmin Yhdysvalloissa, Kiinassa ja vähemmän Euroopassa, oli osa sitä prossia, jonka tuloksena on tänään moni- ja poikkitieteiset artikkelit sekä tapa tuottaa saksalaisen kustantamon (BoD) kanssa oman aikamme teknologialla ja levitykselle kirjallisuutta, joista osa voi levitä myös vanhalle mantereelle ja jopa Suomeen. Se missä teksti on tuotettu, ei sido sen käsitteellistä ja algoritmeihin sidottua kuvitusta ja ikivanhoja lainankielisiä viisauksiamme sellaiseen esipuheeseen, joka olisi lukijoilleni millään tavalla uusi ja ihmeellinen, saati viihdekirjallisuuteen liittyvä pakollinen paha. Tuottaen sen jopa ennen kuin yhtäkään riviä tekstiä on tuotettu, saati tuhansia artikkeleita ja satoja monografisia kirjoja ja joukossa myös aihetta käsitteleviä väitöskirjojakin.

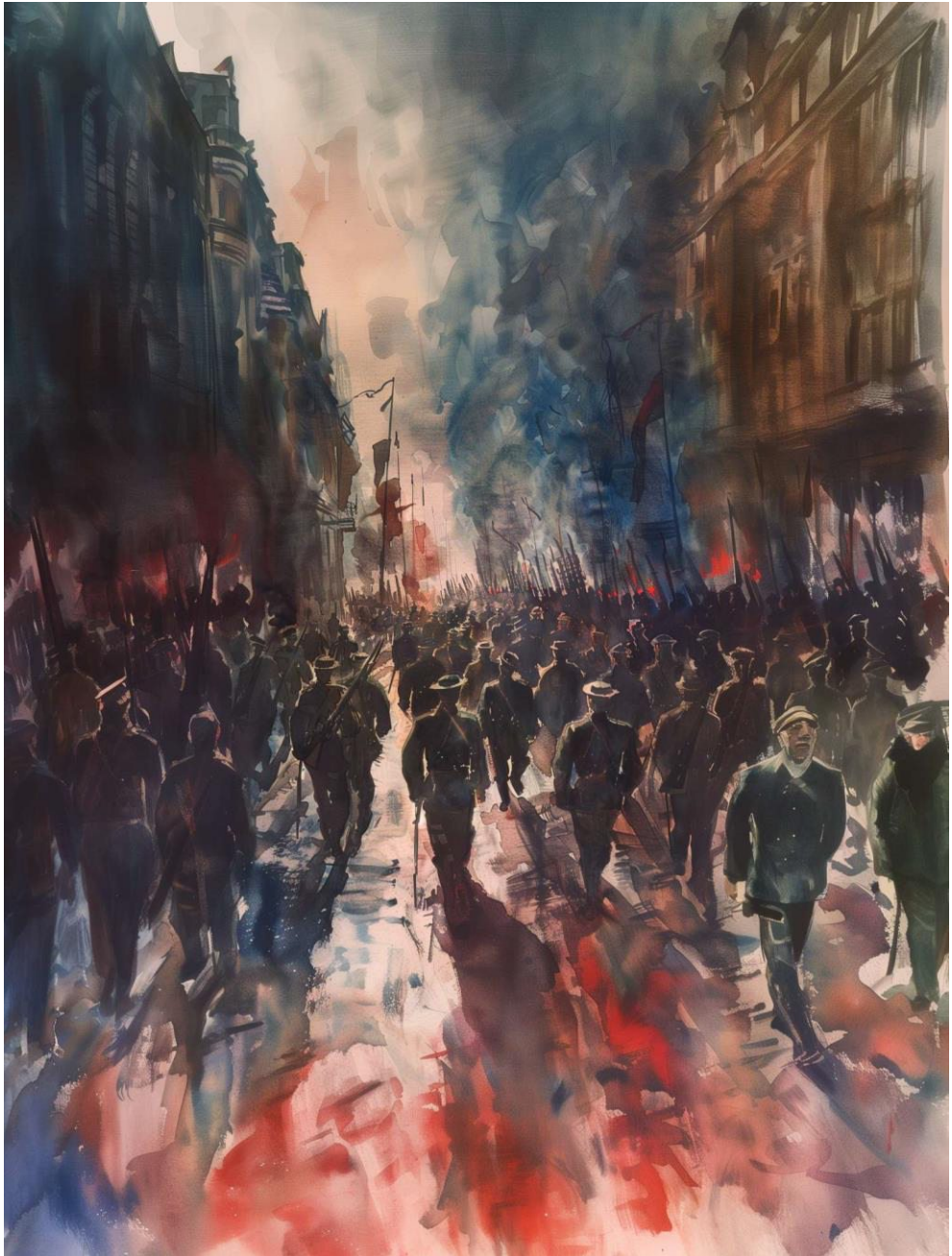
Ymmärrän nykykirjallisuuden ja sähköisten tuotteiden sekä algoritmien ja robotiikan aiheuttamaa hämminkiä niin kuvataiteen kuin kirjallisuudenkin piirissä. Mielestäni siihen ei ole mitään syytä. Päinvastoin kirjallisuus ja kuvataiteet on kaiken aikaa saamassa kokonaan uusia ystäviä ja myös koulutuksessa sekä kasvatuksessa on ymmärrettävä, millaiseen tarkoitukseen ja maailmaan tekstiä sekä kuvataidetta tänään tuotetaan ja vieläpä osittain perinteisinkin menetelmin sekä hakien näin siltaa uuteen paradigmaiseen, maailmankuvat muuttavaan vaiheeseen.

Tämän nyt julkaistava kirjan tuli olla kieliasultaan ja kuvitukseltaan jo siirtymä puhtaasti kiinalaiseen käyttöön, mutta alan tiedepuistojen toiminta teki sen tarpeettomaksi. Se että yksittäisten artikkeleiden sisältö on sidottu aikaan ja paikkaan Suomessa se tuottaen, ja alkaen loppuvuodesta 2023 sekä jatkuen aina kiinalaisten lohikäärmeen vuoden alkuun, meillä kevään ystävänpäivään, rakkauden päivään pikemminkin eurooppalaisittain, unohtaen suomalainen hieman kevyempi versio juhlistamme ja tunteittemme tuomisesta esille etenkin kaamoksen liki vielä pimeimpään aikaan. Meille riittää, että olemme jo kuudetta kertaa maailman onnellisin maa.

Se historia ja tapahtumat, joita kirja kuvaa osana liki sataa artikkeliaan sekä tarkalleen kahtatuhatta kirjoitusta tuotettuna yhdelle etenkin suomalaiselle poliittiselle elämällemme poikkeuksellisen tärkeälle sivustolle aiempien yli viidentuhannen artikkelin ja esseen tai blogien jatkona, latinankielisillä viisauksilla sekä etenkin omaan aikaamme siirretyillä kuvataiteilla, aikansa nerojen töistä tekoälyn ja robotiikan, algoritmien keinoin kirjan sivulle avaten. Tästä vuosikymmeniä kestäneestä työstä ja sen jatkumisesta koko ajan vain kiihtyen, kiitän kustantajani BoD:n ohella omia lapsiani Outia ja Veli-Mattia nyt jo vuosikymmeniä jatkuneesta yhteisestä matkastamme. Ilman heitä yhtäkään artikkelia ja etenkin kirjaa myös sähköisine sivustoineen ei olisi syntynyt.

Se että nuo sivustot ovat globaaleja, on mahdollistanut reaaliaikaiset prosessit ja saumattoman yhteistyön maailman johtavien tiedepuistojen alansa nerojen kanssa jo vuosikymmenet, josta kiitos maailman onnellisimman kansakunnan puolesta. Kartalta katsoen aiemmin syrjäisestä, nyt kokonaan toisenlaisessa myös fyysisessä ja kulttuurissa ympäristössä toimien Itämeren ja Jäämeren, idän ja lännen risteysasemalla. Se selittää myös artikkeleiden valittua sisältöä, yhtäällä paikallisina ja lokaalisina, sekä toisaalta globaaleina ja geopolitiikkaa analysoivina tapahtumina. Poikki- ja monitieteisyyden muuttaminen kielellisesti digiajan tieteestä ja sen symboliikasta helpommin ymmärrettävään yleiskieleen on ikuinen ongelma, mutta nykyisin sitä helpottaa ja samalla myös avaa ja jalostaa algoritmeihin liittyvät alustat sekä määrätön määrä sekä seuraajiamme, että heidän klustereistamme tuttua yhteistä apuaan samalla omissa tiedepuistoissaan ja osaamisympäristönsään niitä edustaen. Lämmin kiitos heille jo vuosikymmeniä jatkuneesta yhteistyöstä. Ilman heitä ja BoD:n nerokasta toimintastrategiaa tämä ei olisi ollut mahdollista.

Matti Luostarinen www.clusterart.org

Illusion of a strong mandate - Albert Benois (Al-tulkinta)

Illusion of an old rebel - George Ault (Al-tulkinta)

Menneitä muistellen – Alea lacta Est

Mitä tapahtui vuonna 2023 (17.12.2023)

Amat victoria curam – Vaivaa vaatii voitto. Käynnistän tämän vuoden 2024 ensimmäisen kirjani palauttaen mieliimme mitä tapahtui vuoden 2023 aikana. Niinpä tämä sama kirjoitus löytyy loppuvuodesta julkaistusta kirjastani "Sosiaalisen median sekä tekoälyn yhteiskunnallinen dilemma" sen viimeisestä artikkelista otsikolla "Amat victoria curam" – Vaivaa vaatii voitto. Tätä kirjoittaessani presidenttipelin viimeinen vaihe on käynnissä, mutta voittaja selviää vasta tulevana sunnuntaina. Molemmat nyt loppusuoralle valitut ehdokkaat ovat varmasti kyvykkäitä tuon vaativan tehtävän hoitajiksi. Maassa, joka on lyhyessä ajassa tehnyt uskomattoman loikan yhdeksi maailman johtavista hyvinvointivaltioistamme ja samalla maailman onnellisimmaksi valituksi kansakunnaksi jo kuudennen kerran peräkkäin. Jotain on täytynyt tehdä myös oikein ja olemme onnekkaita. Kiitollisia meitä edeltäneille sukupolville samalla.

Suomi siirtyi yhden vuosisadan aikana liki keräilytaloudesta agraarin vaiheen jälkeen teolliseen ja jälkiteolliseen vaiheeseen, informaatioyhteiskuntaan ja globaaliin hybridiin korporaatioitaan valtiona samalla kehittäen. Kaiken tämän kuvaaminen on mahdollista vain rakentamalla se esseistin tapaan keräten vuosikymmenien saatossa syntyneistä artikkeleista, kirjoista ja blogeista palapeli, tieteestä ja taiteesta, lukijalle tarkoitettu oman aikamme pelien maailman tuote myös netissä sitä päivittäin täydentäen ja seuraten. Muistaen kuinka harjoitus tekee mestarin – "Fabricando fit faber."

Näin lukijaani on saateltu matkaan, käyttäen nyt jo yli sataa monografista kirjaa – "Finland's big year 2017- Suomi 100", osa väitöskirjoiksi saatettuja, osa monografisia faktan ja fiktion yhdistelmiä, ja valtaosa omille medioillemme tarkoitettuja, popularisoituja artikkeleita, alkujaan poikkitieteisiä alkulähteiltään. Samalla kun kiitän lukijoitani menneiden vuosikymmenien yhteisestä taipaleesta, toivon hyvää matkaa tälle uudelle kansakuntamme itsenäisyyden mittaiselle retkellemme. Yksi neuvo menee kuitenkin ylitse muiden: "Fac ut vivas." Hanki elämä.

Kun vuotta 2024 pohjustetaan, on syytä kysyä myös, mitä tekoäly ja robotiikka pitää vuosikymmenen tärkeimpänä tai tärkeimpinä tapahtumina? Ihan vain muistin virkistykseksi, algoritmit kertovat seitsemän tekoällylle tärkeintä tapahtumaa vuosineen näin:

Chat GPT

"Valitettavasti minulla (robotti) ei ole tietoa tapahtumista, jotka ovat tapahtuneet tammikuun 2022 jälkeen, koska tietoni päättyvät siihen. Kuitenkin voisin auttaa sinua kertomalla muutamista merkittävistä tapahtumista 2020-luvun ensimmäisiltä vuosilta:

Tekoälyn vastaus kysyttäessä 2010-luvun merkittävimmistä tapahtumista:

2010-luku:

Arabikevät (2010–2012): Useissa Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan maissa syttyi laajoja protesteja ja kansannousuja.

Japanin maanjäristys ja tsunami (2011): Japania kohtasi suuri maanjäristys ja sitä seurannut tsunami, mikä johti Fukushima-ydinvoimalan onnettomuuteen.

ISIS:n nousu (2013–2017): ISIS (Islamic State of Iraq and Syria) nousi esiin ja valtasi alueita Irakissa ja Syyriassa.

Pariisin terrori-iskut (2015): Koordinoidut iskut Pariisissa ravintoloihin, konserttisaliin ja jalkapallostadionille tekivät suuren vaikutuksen maailmaan.

Brexit-äänestys (2016): Yhdistynyt kuningaskunta äänesti EU:sta eroamisen puolesta.

Yhdysvaltain presidentinvaalit (2016): Donald Trump valittiin Yhdysvaltain presidentiksi.

COVID-19-pandemia (2019-): Vuonna 2019 alkaneen koronaviruspandemian seurauksena maailma joutui kohtaamaan terveyskriisin, talousongelmia ja laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Tämä on vain pieni otos 2010-luvun tärkeistä tapahtumista. Huomioi, että tämä ei ole kattava lista, ja monet muut merkittävät tapahtumat ovat tapahtuneet tällä ajanjaksolla.” (Chat GPT).

Pitää paikkansa. Oma luetteloni kirjassani ”Menetetty vuosikymmen. Vuosituhannen toisen vuosikymmenen essee- ja blogikokoelmat 2010–2019” sekä erikseen kirjoissani ”Vuosikymmenen kirja – Osa I. Hyvät, pahat ja rillumat.” sekä ”Vuosikymmenen kirja – Osa II. Elämä on laiffii.” on luonnollisesti kattavampi ja yksityiskohtaisempi. Osa on ne luenut artikkeleina erikseen ja samalla myös sähköisinä, tänään jo monenkin lähdeaineiston tai alustan kautta. Vielä ennen oman aikamme medioita ja teknologiaa valtaosa meistä lauloi kuuroille korville – ”Ad surdas aures canere.”

Harvempi kuitenkin jatkaa töitään kirjoiksi, niin ikään joko sähköisinä ja ilmaiseksi vaivaa nähden, tai hankkien jopa omaan käyttöönsä ja kirjahyllyynsä. Kun nykyisin kaiken voi saada myös ilmaiseksi, paitis ei sitten mukana tulevia mainoksia ja muita sellaisia tuotteita, joista syntyy oman aikamme mediamaailman ja sähköisen viestinnän taloudellinen tulos. Mikään ei ole ilmaista. Aina joku maksaa. Tavalla tai toisella. Aina kuitenkin voitto on vaatinut vaivaa. – ”Amat victoria curam.”

Mutta miten tänään, vuoden 2023 päättyessä, ja samalla lukiessani samalle vuodelle kirjoittamiani kuutta romaania? Oliko vuosi jotenkin erityisen merkityksellinen ja muistuttiko se edellistä vuottamme 2022 ja kirjaani ”Draaman kesä ja Euroopan hullu vuosi 2022” (Eurpe’s crazy year 2022). Onko tapahtumassa jotain sellaista, jossa sanat eivät riitä kertomaan, ja mukaan on tuotava kaikki mahdolliset ja mah-

dottomat keinot avata tapahtumien kuvauksen reaaliaikaiset tunteemme ja etenkin sosiaalisen median tunnekuuhut? Usein taustalla on pohjaton väsymys. Väsynyt hakee riitaa. – "A lasso rixa quaeritur."

Mennyt vuosi muistetaan sekin, jos ei hulluna vuotena, niin ainakin sen jatkona. Viimeisimpänä EU:n päätökset Ukrainan tuesta, Unkarin tapa hoitaa omia tavoitteitaan ja Suomen keino vastata Venäjän hybridikiusantekoon sulkemalla toistamiseen rajansa. Ensin sulkeutuivat rajat Kakkois-Suomessa, sitten pohjoisessa. Olen noita rajoja ylittellyt niin Sallassa kuin Raja-Joosepin Inarissa, Vartiuksen rajanylityspaikassa. Kiintoisin ja pitkäaikaisin ylitteltävä oli vanhan Värtsilän kohdalla nykyisessä Tohmajärven pitäjässä. Pari vuotta siellä kului ikään kuin laulaen kuuroille korville. – "Ad surdas aures cacere."

Isäni oli tätä rajaa Pohjois-Karjalassa aikanaan, jakosodan pääteeksi sulkemassa, ja minä puolestani avaamassa 1980-luvun lopussa. Rajan takana avautui vanhan Värtsilän tehtaot siinä kunnossa, kun ne olivat sinne aikanaan jääneet. Sama päti teitä ja peltoja niiden varsilla. Se muistutti teineen ja rautateineen maailman suurinta museota. Museo jatkui sellaisena myös Laatokalle ja aina Valamoon saakka. Talvi oli vaikea ja Kiteeltä sekä Keski-Karjalasta avustettiin rajan takana vaikeuksiin joutuneita kansalaisia, Venäjän karjalaisia. Sillä karjalaisiahan siellä suomea tai murretta puhuvat olivat. Näin näkemäni, kuulemani, haistamani kautta oppien – "De visu; de auditu; de olfactu."

Muutos tapahtui hetkessä, ja kiinnostus molemmiin puolin rajaa oli vilpittömiä vielä 1990-luvun alkaessa. Siellä jos missä opin kuuntelemaan myös toista osapuolta. – "Audiatur et altera pars." Ikään kuin allasevakkoin Lapissa tavaten ja kuunnellen sekä jokien rakentajia, että koskisotien molempia osapuolia, allasevakkoin usein vielä useamman evakon jälkeen. Ensimmäinen evakko kahteen kertaan sotiemme aikana ja kolmannen kerran saksalaisten polttaessa kylät, neljännen kerran suomalaisten hukuttaessa. Se oli lopulta kaikkien sota kaikkia vastaan. – "Bellum omnium contra omnes."

Turkin maanjäristys oli vuoden 2023 globaalin maailman vaikein kokemamme tapahtuma 1,5 miljoonan ihmisen menettäessä kotinsa ja samalla läheisimpänsä raunioihin. Raci Tayyip Erdogania presidenttinä arvosteltiin ankarasti, ja hän oli vuoden 2023 yksi puhutuimpia päämiehiä myös omista medioissamme ja etenkin siellä. Meihin hänen henkilönsä liitti pyrkimyksemme rinnan Ruotsin kanssa Naton jäseniksi. Hän osoittautui taitavaksi taktikoksi ja vahvaksi johtajaksi. Olin ollut Turkissa edellisen maanjäristyksen aikoihin, enkä osannut reagoida siihen erityisen suurella huolella. Nyt koettu oli kuitenkin pahin sitten 1500 vuoteen. Herran vuonna – Anno Domini.

Olen vierailut Turkissa muutenkin kuin turistina lähinnä tiedepuistoihin (science parks) tutustuen. Sieltä on vierailtu myös Suomessa ja olen toiminut heille oppaana. Viimeisin käynti osui kohdalle hetkellä, jolloin vieraani teknopoliksista olivat palaamassa Suomesta Vantaan lentokentälle Forssasta lähtien. Helsingissä matkan-

teko tyssäsi samaan aikaan Islannissa käynnistyneen poikkeuksellisen aktiivisen tulivuoritoiminnan seurauksena. Lennot jouduttiin perumaan ja vieraani joutuivat odottelemaan useamman vuorokauden tutustuen Helsinkiin. Näin Suomi tuli tummaksi useamman maakunnan ohella myös pääkaupunkiimme tutustuen. Turkilaisille tulivuoritoiminta oli tuttua. Samoin rauhattomat olot omassa maassaan. Suomalaisille tutuksi ovat tulleet lähinnä turistikohteet. Joskus tulee mieleen ikivanha käsite kaikkien sota kaikkia vastaan. "Bellum omnium contra omnes." Suomalaisen on joskus vaikea ymmärtää maailman melskeitä ja tieto taas tahtoo vain lisätä tuskaa. – "Difficultatem facit doctrina".

Huhtikuussa 2023 ulkoministeri Pekka Haavisto allekirjoitti asiakirjan, jolla Suomi liittyi Natoon. Hän ojensi asiakirjat Yhdysvaltain ulkoministerille Anthony Blinkenille sotilasliiton päämajassa. Suomesta tuli liittokunnan 31. jäsen. Hanketta oli sovittu hoidettavaksi rinnakkain Ruotsin kanssa. Ruotsi jäi kuitenkin odottamaan vuoroaan. Turkin Erdogan ei oikein ruotsalaisia suvainnut, siinä merkityksessä kuin suomalaiset hänen seulansa läpäisivät. Pyhien kirjojen polttaminen ei sekään ole erityisen järkevä tapa ajaa asiaansa protestoiden. Omasta eduskunnan Natoäänestyksestämme oli kulunut vajaa vuosi hyväksymisen allekirjoittamiseen. Se oli nopea toimitus. Kansan Nato-kannatus oli säilynyt kaiken aikaa korkealla. Natojäsenyytemme ja sen myönteisyys ylitti mittauksen mukaan samanaikaisen EU-myönteisyytemme (77 %-68 %). Vuodet EU:n jäsenenä ovat nekin avanneet suomalaisten silmät eurooppalaisille omituisuuksille. Turistina ne eivät tahdo avautua. Kun siitä kirjoittaa, joskus on vaikeaa kirjoittaa vältellen samaan aikaan satiiria. – "Difficile est satiram non scribere."

Helmikuussa, sen alkupäivinä, Yhdysvaltain laivaston merimiehet nostivat kiinalaisen vakoiluilmapallon jäänteitä Atlantin valtamerestä. Kiinan mukaan kyse oli sääpallosta. Palloa oli ilmeisesti tarkoitus käyttää Guamin ja Havaijin saarten vakoilemiseen, mutta tuulet kuljettivat sen mantereen yläpuolelle. Ilmiö oli merkki halvemmista ja vaikeasti havaittavista urkintavälineistä vakoilusatelliittien aikakaudella. Uutisemme olivat muutenkin hyvin globaalilla tavalla painottuvia ja maailmasta oli tullut kaiken aikaa pienempi kuin mitä perinteisten medioittemme aikoina. Näin myös kirjani kanteen tulivat käsitteet: "De visu; de auditu; de olfactu." – "Näkemänsä, kuulemansa, haistamansa." Pääotsikoksi kuitenkin tuttu: "Dum spiro, spero" – "Niin kauan kuin hengitän, toivon."

Erityisen tarkkaan mediamme seurasivat Venäjää, naapuriamme idässä. Oligarkki Jevgeni Prigozin oli ollut näkyvä henkilö Ukrainan sodan yhteydessä Wagner-palkkasotilaineen. Ensin hän nousi näkyvästi valtaan, sai suosiotakin, kapinoi hetken ja kuoli lähtölaskennassa, joka oli poikkeuksellisen nopea. Se oli merkki Putinin Venäjän kulttuurista. Lähtölaskenta alkoi viimeistään vaiheessa, jolloin Prigozin juhannuksen alla syytti maan sotilasjohtoa venäläisten kansanmurhasta. Oligarkin johtamat Wagner-palkkasotilaat valtasivat kaksi venäläiskaupunkia lähellä Ukrainan rajaa ja marssivat kohti Moskovaa. Syntyi vaikutelma keisarista hajottamassa ja hallitsemassa – "Divide et impera." Oman aseman väärästä arvioinnista.

Prigozin mukaan kyse oli oikeusmarssista, tavoitteena kohentaa sotilaittensa varusteita ja panna myös sotilasjohto kuntoon, mitä hän sillä mahtoi tarkoittaakaan. Teko oli harkitsematon, ja pian tämän jälkeen hän antautui, sekä siirtyi tai siirrettiin Valko-Venäjälle. Elokuussa hän palasi Venäjälle, jolloin hänen yksityiskoneensa joutui onnettomuuteen. Venäläisen tutkijaryhmän mukaan onnettomuus ei ollut ulkoisten tekijöiden aiheuttama. Kuka sellaisia epäilikään? Kovasti olivat sisäisiä voimia. Joskus onni suosii rohkeaa. – "Audentes fortuna iuvat." Tosin hyvin harvoin tyhmänrohkeaa.

Vuodesta 1066 alkaen britit ovat saaneet juhlia kruunajaisiaan Westminster Abbeyn kirkossa. Tapa on jatkunut keskeytyksettä, ja nyt vuorossa oli toukokuussa kuningas Charlesin kauan odottama hetki. Kirkosta Charles ja kuningatar Camilla kuljetettiin kullatuilla vaunuilla vanhan tavan mukaan Buckinghamin palatsiin. Monelle tuli mieleen myös prinsessa Diana. Kauniin naisen patsaalla on kalan pyrstö. – "Desinit in piscem mulier formosa superbo."

Britit rakastavat edelleenkin valtiomuotoaan. Mittausten mukaan yli 60 % pitää sitä hyvänä ja sama pätee useimpiin muihinkin kuninkaallisiin monarkioihimme. Näin vaikkapa Ruotsissa ja naapurimaamme muuten niin demokraattisissa oloissa eläen. Olkoonkin, ettei aina kaikki ole ollut niin onnellisen auvoisaa. Kirjoitin aiheesta Suomen täyttäessä sata vuotta. "Finland's big year 2017 – Suomi 100". Se yhdistä samalla sata aiemmin kirjoittamaani kirjaakin. Seuraava kirja on järjestyksessä 127. Tällöin eläkevuosina kirjoja on syntynyt aivan eri tahtiin kuin kuluttaessa aikaani opettajana, tutkijana ja hallintoihmisenä sekä rahoitusta ohjelmillemme haken. Herran vuonna 2023 kuusi kirjaa ja kaikki liki tuhat sivuisiakin. Tämä artikkeli siirtyy jo seitsemänteen ja vuodelle 2024. Sen ensimmäinen otsikko voisi hyvinkin liittyä presidentinvaaleihimme. Siellä vaivaa vaatii voitto – "Amat victoria curam." Kurkien tanssi käydään vasta toisella kierroksella.

Suomalainen "kuningas" oli taas "Cha.cha,cha" neonvihreä Käärijä, Jere Pöyhönen, joka piti meitä suomalaisia ja ruotsalaisia jännityksessä Liverpoolissa euroviisuillan ja yön viimeisille minuuteille saakka. Lopputulosta viivytettiin viimeiseen saakka ja Käärijä-traumaa hoidetaan Suomessa vielä pitkään. Kansa äänesti hänet voittajaksi mutta "asiantuntijat" pelasivat voiton Ruotsiin. Kyllä kansa tietää, sanoisi Veikko Vennamo ja näin eduskuntavaaleissammekin. Kulta on valtaa nytkin – "Aurum potestas est." Etenkin Yhdysvalloissa ja Trumpia valittaessa.

Riikka Purra sai keväällä 2023 42 594 ääntä ja se oli kuin Kääriän "Cha.cha,cha" ja 526 pistettä vastaan Loreenin Tattoo ja 583 pistettä. Nyt ei kuitenkaan puhuttu enää jytkestä. Timo Soini oli jäänyt historiaan eikä Petteri Orpon suusta kuultuna tällaiset sanat oikein maistuneet voitolta. Sanna Marin voitti hänkin, mutta ei riittävästi. Hänen värikäs korona-ajan pääministerin kausi Suomessa päättyi ja jatkui muissa tehtävissä. Sen sijaan Orpo sai tehtäväkseen koota porvarihallitusta, ja käyttää siihen aikaa liki täsmälleen saman verran kuin Urho Kekkonen omaansa ja samalla Suomen ennätystään tehdessä. Sanna Marin sen sijaan siirtyi suomalaisena poliitikkona aina vain suurempiin saappaisiin ja haasteisiin Tony Blairin leiris-

sä kasvamaan korkoa korolle kansainvälisenä supertähtenämme. Taisin jo todeta, kuinka kauniin naisen patsaalla on kalan pyrstö – "Desinit in piscem mulier formosa superno."

Venäjän ja Ukrainan sota vaihtui liki odotetusti kulutussodaksi. Venäläiset ovat kullaneet kalustoaan liki kolminkertaisen määrän verrattuna ukrainalaisiin, ja rintamalinjat ovat siirtyneet vain muutaman promillen verran Venäjän Ukrainalta valtaamistaan alueista. Lännen tuki on ollut aivan liian vaatimatonta ja sitä se näyttäisi olevan myös jatkossa. Venäläinen tapa linnoittautua, käyttää tykistöä ja ilmavoimaansa, on ollut Ukrainalle liian raskas pala menetettyjen alueiden valtaamiseksi takaisin. Volodymyr Zelenskyille sodan jatkuminen on ollut piinallisen turhauttavaa lännen avun lisäämisen kerjäämistä rinnan pelin politiikan ja maailmanpoliittisten muutosten kanssa painiskellen. Vlodymyrille voisi lähettää kirjani: "Dum spiro, spero." – "Niin kauan kuin hengitän, toivon."

Zelenskyin matkoja on siivittänyt maailmanhistorian kuumien vuosien kesä ja toki lämminkin kesä myös Suomessa. Brasiliassa alkuasukkaat kävelevät jalkaisin maailman komeimman joen niitä rantoja, joilla aiemmin vielä kalastelivat. Toki näitä kuivia hetkiä löytyy Amazonin rinnalle myös Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta, metsien tulipalot ovat viedä kaiken elollisen kulkiessaan hallitsemattomasti hävittäen näin kaiken kohdalleen osuvan. Toki ilmastomuutoksen eteneminen on huomattu ja sen suunnan muutoksen eteen tehdään myös työtä. Sen tuloksellisuus on ollut yhtä uskottavaa, kuin mitä kesäisenä viihteenä oman porvarihallituksemme kokoaminen vaikutti alkumetreillään. Alkumetrit eivät olleet maastopaloihin verrattavaa. Tosin osa kohusta oli kesäisen median tapa osallistua riehaan kesälomatoimittajineen, hakien vanhoja poliitikkojemme kirjoituksia rasismikohuja rakennellen. Elinkeinoministeri sentään joutui eroamaan. Joka kesälle mahtuvat omat leijonanäljät hiekassa. Tyhjästä nyt ei vain synny mitään uskottavaa. – "Ex nihilo nihil fit."

Syksyn mittaan kesäkauden mediakirjoittelu vaihtui asialinjalle kesälomatoimittajien poistuttua ja ministereitten vakiinnuttaessa asemansa. Ammattiyhdistysliikkeen järjestämät poliittiset lakot, suomalainen erikoisuus ja pois kitkettävä, auttoivat yhdistäen hallituspuolueitamme ja välikysymyskeskustelujen ja äänestysten tulokset olivat odotettuja. Sen sijaan uutinen terroristijärjestö Hamasin tunkeutumisesta kibbutseille Israelissa surmaten 1200 israelilaista, joista valtaosa siviilejä, sai aikaan lokakuun lopussa Israelin ilmaiskut Gazaan. Suloista ja kunniakasta on kuolla isänmaan puolesta, mutta ei nyt terroristina. – "Dulce et decorum est pro patria mori."

Gaza on pinta-alaltaan hieman Espoota suurempi alue, jolloin ilmaiskut sinne ovat olleet tuhoisia. Terroristien laajat tunnelijärjestelmät ovat olleet ongelma, mutta samalla tiedossa Israelin jatkaessa iskujaan. Sodan laajenemista on pelätty ja sen merkitys on vielä tätä kirjoitettaessa tuntematon. Niin vaikeita ovat nuo alueet ja niiden geopolitiittiset tulenarat rakenteet verrattaessa niitä vaikkapa sotaan Ukrainassa. Lisäksi tyhjästä ei synny mitään – "Ex nihilo nihil fit."

Suomalaisittain eniten julkisuutta sai Suomen ja Viron välinen merenalainen kaasuputki sekä kuusituhatta kiloa painava laivan ankkuri sen vieressä. Kaasuputken rikkominen aamuyöllä 8. lokakuuta sekä samaan aikaan myös putkilinjan rikkominen sen itäpuolella, olivat uutisaiheena myös kansainvälisesti merkittävä. Aluksi teon tekijäksi epäiltiin luonnollisesti Venäjää. Myöhemmin teon tekijäksi osoittautui Hongkongissa rekisteröity kontti-laiva Newnew Polar Bear. Kontti-laivan miehistöä viranomaiset eivät onnistuneet puhuttelemaan yrityksistä huolimatta. Ankkuri sen sijaan saatiin myöhemmin syksyllä nostetuksi keskusrikospoliisin tutkittavaksi. Harjoitus tekee mestarin, mutta vasta loppu työn kruunaa. – ”Fabricando fit faber” – ”Finis coronat opus.”

Tutkijana, tätä työtä ikänsä tehneenä, asiat kykenee pääsääntöisesti asettamaan kontekstiinsa ja niin toivon tapahtuvan nytkin. Israelin ja Palestiinan välinen konflikti ei ole alan tutkijan mielestä erityisemmin mutkikas. Näin ainakin luottaen ulkopoliittisen instituutin vanhempaan tutkijaan Timo R. Stewartiin. Ja miksi emme luottaisi? (Suomen Kuvalehti 15.12.2023). Edellinen tiivistelmä löytyy juuri lehden kokoomana sitä hieman lyhennellen, ja kun kuvaus on puhdasta raportointia, siihen ei ole paljon lisättävää. Omat mediamme ovat nykyisin pääosin raportoivia. Toki mukana täytyy olla myös pohdintaa, jossa asiansa tunteva toimittaja joutuu kytkemään aihepiirinsä asiat kontekstiinsa. Tällöin jotain tulee lisää ja jotain ehkä saattaa unohtuakin. Ilmiö on inhimillinen, ei välttämättä tahallinen. Sen sijaan se tyyli, jolla toimittaja asiansa kertoo, on aina myös persoonallinen. Eivät kuitenkaan niin persoonallisia, kuin mitä sosiaalisen median tekstit. Onneksi sielläkin ihminen on itselleen ankarin tuomari – ”Homo sibi iudex durissimus.”

Lehtiartikkeli tai narratiivinen kertomus ei ole tiedettä, saati väitöskirjan kaltainen työnäyte. Myös tällainen episodi nähtiin, jolloin väitöskirjaksi tarkoitettu työ jouduttiin hylkäämään. Jos päivittäisiltä mediakirjoituksiltamme, raporteilta, edellyttäisiin väitöskirjatasoista työnäytettä, jutut valmistuisivat kovin hitaasti ja kirjoittajia olisi poikkeuksellisen vähän, sekä luettava teksti tylsää kenen tahansa luettavaksi. Tästä huolimatta, tai sen vuoksi, luemme koko ajan toimittajien tekstejä, olettaen niiden olevan ehdottoman virheettömiä. Eivät ne sellaisia ole, eikä kukaan oleta toimittajien tekevän täysin virheetöntä tulkintaa geopolitiikan tai kulttuurimme mutkikkaista päivänpoliittisista aiheistamme. Tässäkin voimme luottaa siihen, kuinka ihminen on itselleen ankarin tuomari. – ”Homo sibi iudex durissimus.” Ja lopuksi vielä kunnia voitetuille. – ”Gloria Victis.”

Olen kirjoittanut vuosikymmenten saatossa satoihin, ellei tuhansiin julkaisuihin ja usein myös medioihimme. Liki kymmenentuhatta artikkelia. Sekä nimelläni että nimimerkillä. Varmaan on vain se, että naisille tarkoitetun median kohdalla kirjoitan hiven eri tyyllillä kuin miestenlehtiin. Ja että viihteellinen kirjoitus on tyyliiltään sekin vallan muuta kuin tieteellinen artikkeli. Täytyy varoa, ettei ihminen ole kaiken aikaa ihmiselle susi. – ”Homo hominis lupus est.”

Lisäksi kirjoittaja on usein alansa ammattilainen ja paljon kirjoittaessaan flow-tilassa kirjoittamishetkellä. Hän ei välttämättä muista, mitä on kirjoittanut seuraava-

Hybridiyhteiskunta ja illuusioyhteiskunta käsitteinä heijastavat teknologisten ja yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksia modernissa maailmassa. Edellinen kertoo yhteiskunnallisten ja teknologisten innovaatioiden sulautumisesta ihmisten arkielämän digitaalisina välineinä ja palveluina - vaikuttaen vaikkapa viestintään, työskentelyyn, vapaa-aikaan jne. Illuusioyhteiskunta puolestaan viittaa tilanteeseen, jossa teknologia ja media, virtuaalitodellisuus ja sosiaalinen media, muut digitaaliset foorumit robotteineen ja foorumeineen voivat muokata ihmisten käsitystä maailmasta ja toisistaan. Tässä uudessa todellisuudessa maailmankuvat syntyvät ja suodattuvat harhaisessa todellisuudessa, jossa taustalla on pikemminkin digitaalinen kuvasto kuin todelliset kokemukset. Tällainen siirtymä hybridistä illuusioon herättää kysymyksiä mm. yksityisyyden suojasta, tiedon luotettavuudesta sekä yhteiskunnallisesta vakaudesta. Se saa meidät pohtimaan todellisuutta ja sen olemusta tässä muuttuvassa ympäristössä.

BoD

